

شفافیت مالی، حکمرانی و افشای اطلاعات بانکی در بانکداری راستین و پیشنهاد مقررات لازم برای ارتقاء آن

بیژن بیدآباد^۱

چکیده

سواستفاده‌ها و عدم شفافیت عملیات بانکی می‌تواند تدریجاً اعتماد سپرده‌گذاران و سهامداران و بطور کلی ذینفعان را نسبت به مسئولیت مدیریت بانک‌ها تضعیف نماید. جلب اعتماد عمومی به کیفیت اطلاع مشتریان و ذینفعان و نیاز به اطلاعات بیشتر و بهتر و شفافیت مالی و افشای اطلاعات بانکی از راهکارهای مهم در رفع این معضل است. از سوی دیگر مدیران بانک‌ها با اعطای امتیازات مختلف به خود و ذینفعان خود سبب تضييع حقوق صاحبان سهام، ذینفعان و سپرده‌گذاران شده‌اند که در جهان امروز این موضوع از طریق اعمال شیوه‌های حکمرانی تا حدود زیادی قابل اصلاح است.

در این مقاله برای رفع این معضلات پیشنهادی آئین‌نامه شفافیت مالی، حکمرانی و افشای اطلاعات بانکی ارائه می‌شود که می‌تواند زمینه‌ای برای تدوین مقررات لازم در این ارتباط باشد. آئین‌نامه پیشنهادی در سه بخش اصلی شفافیت مالی، حکمرانی و افشای اطلاعات برای بانک و سایر موسسات مالی و اعتباری تدوین شده و از آنجائی که این نوع مقررات برای بانک‌ها در ایران بدیع و برای اول بار مطرح می‌شود نیازمند هم‌اندیشی کارشناسان است تا بتوان پس از بررسی، جرح، تعدیل و انجام اصلاحات لازم برای تصویب در اختیار مقامات پولی کشور قرار گیرد.

کلیدواژه: بانکداری راستین، حکمرانی، افشای اطلاعات، شفافیت، بانک

مقدمه

کاهش اعتماد عمومی نسبت به نهادهای مالی تأثیر بسیار نامطلوبی بر جریان‌ات اقتصادی و اجتماعی دارد. همانگونه که سر آدریان کادبوری^۲ در سال ۱۹۹۲ اصول بنیادین حاکمیت شرکتی را تعریف می‌نماید، حاکمیت شرکتی یا به عبارت دیگر حکمرانی^۳ مجموعه ضوابطی است که جو شفافیت^۴، راستی^۵، بی‌طرفی^۶، پاسخگویی^۷ و مسوولیت^۷ را در مدیریت سازمان تقویت می‌نماید. بانک‌ها و شرکت‌ها باید آزاد باشند تا خود را رشد دهند و اهداف سازمان خود را

^۱ دکتر بیژن بیدآباد، مشاور ارشد بانکداری اسلامی، بانک ملی ایران <http://www.bidabad.com/> bijan@bidabad.com

^۲ Sir Adrian Cadbury, Corporate Governance and Chairmanship, Oxford University Press, 2002.

^۳ منظور از حکمرانی همان حاکمیت شرکتی است که ترجمه عبارت Corporate Governance می‌باشد.

^۴ Transparency

^۵ Fairness

^۶ Accountability

^۷ Responsibility

محقق سازند اما این آزادی باید در چارچوب مسوولیت و پاسخگویی اعمال شود. حکمرانی مجموعه‌ای از قوانین، مقررات، ساختارها، فرآیندها، فرهنگ‌ها و سیستم‌هایی است که موجب دستیابی به اهدافی نظیر پاسخگویی، شفافیت، عدالت، راستی و رعایت حقوق ذینفعان می‌گردد.^۸

اجرا و اعمال اصول حکمرانی در بانک می‌تواند منجر به افزایش کارایی بانک و حفظ حقوق و منافع ذینفعان و ثبات نهادهای فعال در بازار پول گردد. به عبارت دیگر در حکمرانی بانکها ضمن تعیین اهداف بانک مشتمل بر کسب منافع صاحبان سهام، منافع ذینفعان شناسایی و فعالیت سازمان و نظارت بر آن به گونه‌ای تنظیم و مستقر می‌شود تا در نتیجه اجرای صحیح عملیات از صحت و قانونمندی عملیات اطمینان حاصل شود.

از ارکان مهم و اساسی حکمرانی، شفافیت عملیات بانک و افشای اطلاعات در ارتباط با آن می‌باشد.^۹ لذا بطور اصولی حکمرانی و افشای اطلاعات^{۱۰} از ارکان متصل به هم در مراقبت بر جریان عملیات بانک است. از سوی دیگر اطلاعات نادرست و ناشفاف بازارهای مالی را به شدت تحت تأثیر خود قرار داده و منجر به بی‌ثباتی آنها می‌شود. همانگونه که بورس‌ها ملزمند تا اطلاعاتی همچون آمار داد و ستد اوراق بهادار شامل قیمت و حجم داد و ستد را به صورت روزانه در اختیار عموم قرار دهند^{۱۱}، بانک‌ها نیز باید بر اساس تمهیدات مشابه نسبت به افشای اطلاعات اقدام نمایند تا حقوق سهامداران آنها ضایع نشده و از طرفی بازارهای مالی را بی‌ثبات ننمایند.^{۱۲}

از موارد عمده در مبحث افشای اطلاعات می‌توان به مواردی چون ریز صورت‌های مالی و خرید و فروش دارایی‌ها، تغییر اعضای هیئت مدیره، نحوه تملک مالکیت مدیران اجرایی، تغییر در مالکیت شرکت، میزان پاداش‌های اعضای هیئت مدیره، معاملات با ذینفعان واحد، عملیات مالی در زیر خط ترازنامه، معاملات با شرکت‌های تابعه و تابعه تابعه و راهبرد فعالیت‌های آتی بانک اشاره داشت که سعی شده است تا بصورت عملیاتی در پیشنویس آئین‌نامه

⁸ Beal Diana, Michelle Goyen, Abul Shamsuddin, Introducing Corporate Finance, 2nd ed., Wiley & Sons, Australia, 2008.

⁹ Carse, David, The Importance of Corporate Governance in Banks, BIS Review, Basel, March 2000.

¹⁰ Public Disclosure

^{۱۱} - صورت‌های مالی سالانه حسابرسی شده، صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای، گزارش هیئت مدیره به مجامع و اظهار نظر حسابرس و اطلاعاتی که تاثیر قابل ملاحظه‌ای بر قیمت اوراق بهادار و تصمیم سرمایه‌گذاران می‌گذارند، از حداقل مواردی هستند که مطابق دستورالعمل‌های اجرایی تهیه شده توسط سازمان بورس و اوراق بهادار، ناشر ملزم است به سازمان مزبور ارائه دهد.

^{۱۲} - براساس ماده ۴۳ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذر ماه ۱۳۸۴ به مباحث شفافیت و اطلاع‌رسانی در بازارهای اولیه و ثانویه مسوولیت جبران خسارات وارده به سرمایه‌گذاران ناشی از قصور، تخلف یا نقصان اطلاعات ارائه شده در فرآیند عرضه اولیه بر دوش ناشر، شرکت تامین سرمایه، ارزشیابان و مشاوران حقوقی ناشر خواهد بود و خسارت دیدگان می‌توانند حداکثر یک سال پس از کشف تخلف به هیئت مدیره بورس یا هیئت داوری شکایت کنند.

بر مبنای این قانون، وظیفه اتخاذ تدابیر لازم به منظور دسترسی عموم به مجموعه اطلاعات مرتبط با ثبت اوراق بهادار، حداکثر ۱۵ روز پس از ثبت بر عهده سازمان بورس و اوراق بهادار واگذار شده است. سازمان بورس و اوراق بهادار، بورس‌ها، ناشران، واسطه‌های مالی و کلیه تشکلهای فعال در بازار سرمایه را ملزم می‌نماید تا براساس استانداردهای حسابداری و حسابرسی ملی کشور، اطلاعات جامع فعالیت خود را منتشر کنند. بر اساس ماده ۴۴ این قانون سازمان بورس اوراق بهادار می‌تواند عرضه عمومی اوراق بهادار را در صورت آگاهی از ارائه اطلاعات نادرست، ناقص یا گمراه کننده از سوی ناشر، متوقف کند. ناشر نیز موظف است صورت‌های مالی خود را مطابق استانداردهای حسابداری و آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی ابلاغ شده توسط سازمان بورس و اوراق بهادار، تهیه و ارائه کند. بورس نیز براساس ماده ۳۱ همین قانون مکلف است تا فهرست، تعداد و قیمت اوراق بهادار معامله شده در روزهای معاملاتی را براساس مقررات و ضوابط سازمان بورس و اوراق بهادار تهیه و منتشر کند. فهرست مزبور سند رسمی تلقی شده و در سوابق فعالیت بورس نگهداری خواهد شد.

پیشنهادی مورد توجه قرار گیرند.

شفافیت عملیات بانک نیازمند بکارگیری سیستم کنترل داخلی بانک^{۱۳} می‌باشد تا اطمینان لازم به گزارشات مالی و رعایت قوانین و مقررات و نتیجتاً کارائی عملکرد سازمان حاصل گردد.^{۱۴} گزارش اکتبر سال ۱۹۹۹ کمیته نظارتی بانکداری بال و کمیته فنی سازمان بین‌المللی کمیسیون‌های اوراق بهادار (IOSCO) بصورت مشترک توصیه‌هایی در خصوص افشای اطلاعات و شفافیت فعالیت‌های تجاری و ابزار مشتقه بانک‌ها و شرکت‌های عرضه کننده اوراق بهادار می‌نماید.^{۱۵} این توصیه‌ها در راستای توصیه‌های نوامبر ۱۹۹۸ در ارتباط با ترغیب بانک‌ها و عرضه کنندگان اوراق بهادار به افشای اطلاعات کافی به شرکاء بازار می‌باشد. توصیه‌های کمیته‌های مزبور حول دو محور اصلی افشای اطلاعات روشن از فعالیت‌های تجاری و مشتقه و بررسی‌ها و اقدامات انجام شده در ارتباط با مدیریت ریسک می‌باشد. از آنجا که مخاطرات مالی فعالیت‌های تجاری و ابزار مشتقه معمولاً مشابه ریسک‌های رایج در فعالیت‌های سنتی بانک‌ها و شرکت‌های عرضه کننده اوراق بهادار می‌باشد، لذا شفافیت مبتنی بر افشای معنادار اطلاعات، نقش مهمی در تقویت نظارت و مدیریت ریسک و جلوگیری از آثار شایعات بازار شده و ثبات بازار را بهبود می‌بخشد. در مجموع و بطور خلاصه کمیته مزبور توصیه می‌نماید که:

- ۱- بانک‌ها و شرکت‌های عرضه کننده اوراق بهادار در مواقع بحران بیشتر در معرض شایعات و سوء تعبیر شرکاء بازار قرار گرفته و با تبعات احتمالی آن روبرو خواهند شد. لذا افشای اطلاعات می‌تواند تا آنها را در مواجهه با مدیریت ریسک‌های مختلف یاری نماید.
- ۲- شفافیت فعالیت‌های تجاری و ابزار مشتقه منجر به ثبات نهادهای بانکی و عرضه کننده ابزار مشتقه خواهد شد.
- ۳- موسسات باید اطلاعات کمی و کیفی ریسک‌های شناسایی شده و نحوه مدیریت آن‌ها را منتشر سازند.
- ۴- افشا باید با روش‌های سنجش ریسک و سیستم‌های ارزیابی عملکرد مطابقت داشته باشد.
- ۵- افشای اطلاعات کیفی و دسترسی دیگران به صورت‌های مالی کمی و اطلاعات کیفی مرتبط ضروری است.
- ۶- نحوه و میزان استفاده از ابزار مشتقه تجاری و غیرتجاری و معاملات بورس و خارج از بورس^{۱۶} و همچنین تغییرات قابل ملاحظه در راهبردهای تجاری و ریسک پذیری باید افشا شوند.
- ۷- چشم‌انداز فعالیت‌های مشتقه غیرتجاری و نیز راهبردهای اجرایی آنها و چگونگی استفاده از اوراق بهادار در ممانعت از بروز ریسک‌های مختلف و مرتبط با فعالیت بانک باید افشا شوند.
- ۸- نحوه مدیریت و کنترل ریسک‌های بازار، اعتباری، نقدینگی، حقوقی، عملیاتی و احتیاطی اعم از ناخالص فعلی و بالقوه آتی باید افشا شوند.
- ۹- روش‌های حسابداری و محاسبه درآمد فعالیت‌های تجاری و غیرتجاری باید افشا شوند.

¹³ Internal Control System

¹⁴ BIS, Framework of Internal Control Systems in Banking Organizations, Basel, September, 1998.

¹⁵ Basel Committee on Banking Supervision, and Technical Committee of the International Organization of Securities Commissions (IOSCO). Recommendations for Public Disclosure of Trading and Derivatives Activities of Banks and Securities Firms, October 1999, Transparency Group of the Basel Committee on Banking Supervision, Washington, D.C.

این گزارش توسط نرگس شهبازی در اداره کل سازمان و روش‌های بانک ملی ایران به فارسی ترجمه شده است. رهنمودهای افشای عمومی فعالیت‌های تجاری و مشتقه در بانک‌ها و شرکت‌های عرضه کننده اوراق بهادار، کمیته نظارت بر بانکداری بال و کمیته فنی سازمان بین‌المللی کمیسیون‌های اوراق بهادار (IOSCO).

¹⁶ Over the Counter (OTC)

- ۱۰- اطلاعات افشا شده رویه‌های حسابداری باید برای استفاده‌کنندگان قابل فهم باشد.
- ۱۱- رویه و عملیات حسابداری محاسبات سود یا زیان، درآمد عملکرد و پیش‌بینی شده و تراز دارایی و بدهی ناشی از معاملات مشتقه باید افشا شوند.
- ۱۲- در تعدیل ارزش اسناد یا اوراق بهادار در تعیین ارزش ابزار مشتقه تجاری و غیرتجاری باید ماهیت و دلایل توجیهی ذخیره‌ها و برای ابزاری که فاقد قیمت بازار هستند روش‌ها و مفروضات استفاده شده در تخمین ارزش بازار و همچنین روش‌های تنظیم و گزارش‌دهی مطالبات معوق و سررسید شده و وصول نشده و زیان‌های اعتباری آنها توضیح داده شود.
- ۱۳- تغییرات قابل ملاحظه در رویه‌های حسابداری افشا شود. اگر بانک یا شرکت قصد دارد در آینده روش حسابداری جدیدی وضع کند لازم است رویه جدید و تاثیر بالقوه آن بر صورت‌های مالی افشا شود.
- ۱۴- قابلیت مقایسه اطلاعات درونی و بیرونی کمک به حصول اهداف افشای اطلاعات و شفافیت می‌نماید.
- ۱۵- افشای اطلاعات باید با اندازه و ماهیت فعالیت‌های بانک و شرکت متناسب باشد.

در این مقاله با توجه به مواردی از توصیه‌های فوق و با اقتباس از آیین‌نامه اجرایی بانکداری مشارکت در سود و زیان راستین پیش‌نویس آئین‌نامه شفافیت مالی، افشای اطلاعات و حکمرانی بانکی پیشنهاد می‌شود که می‌تواند زمینه‌ای برای تدوین مقررات در این زمینه باشد.

پیش‌نویس آئین‌نامه شفافیت مالی، حکمرانی و افشای اطلاعات بانکی

ماده (۱) تعاریف:

- ۱- **مدیر مستقل:** به مدیری گفته می‌شود که:
- الف: منصوب سهامدار عمده در مجمع یا نماینده او نباشد.
- ب: منصوب گروهی از سهامداران که در مجمع اتحاد بیش از پنجاه درصد از حاضران را تشکیل می‌دهند یا نماینده آنها نباشد.
- ج: ارتباط مالی مستقیم یا غیرمستقیم با بانک یا شرکت مادر و بانک یا شرکت تابعه، یا تابعه تابعه نداشته باشد.
- د: بیش از سه دوره عضو هیأت مدیره بانک نباشد.
- ه: هیچگونه مسئولیت اجرایی در بانک نداشته باشد.
- ۲- **مدیر غیر موظف:** عضو پاره وقت هیأت مدیره است که فاقد مسئولیت اجرایی می‌باشد.
- ۳- **سهامدار جزء:** شخصی است که در اتحاد با سهامدار عمده نمی‌باشد و کمتر از یک در هزار سهام بانک را در اختیار دارد.
- ۴- **کنترل:** اختیار سیاستگذاری و هدایت عملیات مالی و اجرایی یک واحد اقتصادی به منظور کسب منافع ناشی از فعالیت‌های آن است.
- ۵- **امین سهام:** موسسه‌ای است که مجوز ارائه خدمات سهام را از سازمان بورس اوراق بهادار اخذ کرده است.
- ۶- **خدمات سهام:** نگهداری اوراق سهام، وجوه نقد و اوراق مشارکت متعلق به مشتریان، اخذ سود، سهام جایزه و

حق تقدم و ساير منافع سهامدار بانک، پذيرهنويسی سهام، شرکت در مجامع، خريد و فروش و اداره سبد سهام و نظاير آن.

۷- **اطلاعات نهانی:** شامل آن دسته اطلاعات از وضعیت جاری و آتی بانک است که دارنده آن می‌تواند با استفاده از اطلاعات مزبور بر جریان مالی بانک یا منافع شخصی خود و سايرین تأثیر بگذارد.

۸- **دارندگان اطلاعات نهانی:** افراد مشروحه در تبصره ۱ ماده ۴۶ قانون بازار اوراق بهادار دارای اطلاعات نهانی بانک شناخته می‌شوند:

الف: مدیران بانک شامل اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل، مدیر عامل، و معاونان آنان.

ب: بازرسان، مشاوران، حسابداران، حسابرسان و وکلای بانک.

ج: سهامدارانی که به تنهایی و یا به همراه افراد تحت تکفل خود، بیش از ده درصد سهام بانک را در اختیار دارند یا نمایندگان آنان.

د: مدیر عامل و اعضای هیأت مدیره و مدیران ذيربط یا نمایندگان بانکها و شرکت‌های مادر (هلدینگ) که مالک حداقل ده درصد سهام یا دارای حداقل یک عضو در هیأت مدیره بانک سرمایه‌پذیر باشند.

ه: ساير اشخاص که با توجه به وظايف، اختیارات و یا موقعیت خود به اطلاعات نهانی دسترسی دارند.

۹- **بانک (شرکت) مادر:** بانکی (شرکتی) است که دارای یک یا چند بانک تابعه باشد.

۱۰- **بانک (شرکت) تابعه:** بانکی (شرکتی) است که اکثریت سهام حاضر در مجمع آن مستقیم یا غیرمستقیم متعلق به بانک (شرکت) مادر باشد و یا به هر شکل اکثریت اعضای هیأت مدیره آن را بانک (شرکت) مادر انتخاب کند.

۱۱- **گروه بانکی (شرکتی):** مجموعه بانک (شرکت) مادر با بانک یا بانکها و شرکت‌های تابعه آن و نیز بانک و شرکت یا بانکها و شرکت‌های تابعه بانک تابعه آن، گروه بانکی محسوب می‌شوند.

۱۲- **اشخاص وابسته** عبارتند از:

الف: اشخاص موضوع ماده ۱۲۹ قانون تجارت.

ب: همه اقربای طبقه اول سببی و نسبی مطابق ماده ۸۶۲ قانون مدنی اعضای هیأت مدیره و مدیر عامل، اعضای هیأت عامل و جانشین یا قائم مقام هر یک از ایشان، مدیران ارشد بانک.

۱۳- **نفوذ قابل ملاحظه:** شخص حقیقی (با افراد تحت تکفل وی) یا شخص حقوقی بطور مستقیم یا غیرمستقیم مالک بیش از ۲۰ درصد سهام یا سرمایه یک بانک می‌باشد یا بموجب توافق با ساير سهامداران یا ساير شرکتها، از حق رأی بیش از ۵۰ درصد آرای بانک دیگر یا از حق عزل و نصب اکثریت اعضای هیأت مدیره، اصالتاً یا کالتاً، برخوردار باشد یا به هر دلیل بتواند مستقیم یا غیرمستقیم بانک را کنترل کند دارای نفوذ قابل ملاحظه است.

۱۴- **ذینفعان واحد:** اشخاص حقیقی یا حقوقی که بواسطه روابط مالکیتی، مدیریتی یا مالی در معرض منافع مشترک قرار گیرند.

۱۵- **روابط مالکیتی:** دو یا چند شخص حقیقی یا حقوقی با هر کدام از شرایط ذیل دارای روابط مالکیتی با یکدیگر می‌باشند:

الف: اعضای یک گروه بانکی باشند.

- ب: شخص حقیقی با بانکی که شخص مذکور مالک بیش از ۵۰ درصد سهام آن باشد.
- ج: اشخاصی که در دارایی یا دارایی‌های مشترک، ذینفع باشند.
- ۱۶- **روابط مدیریتی:** دو یا چند شخص حقیقی یا حقوقی یا اعضای یک گروه بانکی که هر کدام از موارد ذیل بین آنها وجود داشته باشد دارای روابط مدیریتی می‌باشند:
- الف: کنترل
- ب: نفوذ قابل ملاحظه
- ج: مشترک بودن حداقل دو سوم اعضای هیات مدیره
- د: مشترک بودن رییس هیات مدیره
- ۱۷- **روابط مالی:** دو یا چند شخص حقیقی یا حقوقی که هر کدام از موارد ذیل بین آنها وجود داشته باشد دارای روابط مالی هستند:
- الف: اشخاص وابسته.
- ب: اشخاص حقیقی یا حقوقی دارای روابط مالی متقابل با یکدیگر.
- ج: اشخاصی عضو کنسرسیوم واحد که بیش از ۵۰ درصد از درآمد ناخالص سالیانه آنها از محل فعالیتشان در کنسرسیوم تامین شود.
- د: اشخاصی که بیش از ۵۰ درصد درآمد ناخالص سالیانه آنها از شخص دیگر تامین می‌شود.
- ه: نمایندگی تجاری شخص حقوقی که بیش از ۵۰ درصد درآمد ناخالص سالیانه آن از بانک یا شرکت مادر تامین شود با بانک یا شرکت مادر.
- و: چنانچه دو یا چند شخص از یک شخص اعم از بانک یا موسسه اعتباری بانکی یا غیربانکی یا شخص حقیقی واحد، تسهیلات دریافت نموده و یکی یا تعدادی از آنها ضامن دیگری شده باشد.
- ز: چنانچه بانک یا موسسه اعتباری بانکی یا غیربانکی یا شخص حقیقی واحدی به نفع دو یا چند شخص تعهد ایجاد کند.
- ۱۸- **افشاء:** انتشار عمومی و بموقع اطلاعات در وبسایت بانک مطابق ضوابط این آیین‌نامه.
- ۱۹- **اطلاعات مهم:** اطلاعات مربوط به تصمیمات بانک و رویدادها و تصمیمات مرتبط با بانک است که بر نحوه فعالیت و قیمت سهام یا اوراق بهادار بانک تأثیر با اهمیت دارد.
- ۲۰- **شایعه:** اخباری (صرفنظر از درست یا نادرست بودن آن) حاکی از اطلاعات قابل اهمیت است که بطور غیررسمی منتشر شده و بر قیمت سهام یا اوراق بهادار بانک تأثیر با اهمیت دارد.
- ۲۱- **فعالیت نامتعارف بازار:** نوسان غیرمعمول در قیمت یا حجم داد و ستد سهام یا اوراق بهادار بانک.

شفافیت مالی

ماده (۲) به منظور حصول اطمینان از رعایت مقررات قانونی و مصوبات بانک و جلوگیری از اشکال مختلف فساد در ارتباط با گزارشگری مالی، بانک موظف به شفاف‌سازی اطلاعات مالی خود با رعایت مفاد ذیل می‌باشد و رئیس و اعضای هیات مدیره و مدیرعامل بانک در ارتباط با آن مسوولند.

ماده (۳) تقلب عملی است که مقصود فاعل آن لطمه زدن به حقوق یا منافع دیگران یا نقض قوانین و مصوبات بانک و از قبیل موارد زیر می‌باشد:

- ۱- تهیه و ارائه یا افشاء اطلاعات مالی نادرست.
- ۲- کتمان اطلاعاتی که ارائه یا افشاء آن لازم است.
- ۳- تهیه و ارائه یا افشاء ترازنامه، صورت دارایی، صورت سود و زیان، صورت جریان وجوه غیرواقعی یا مزورانه یا صورتی.
- ۴- دستکاری، جعل یا تغییر اسناد و مدارک.
- ۵- ارائه یا افشاء یا حذف نادرست اطلاعات مالی معاملات یا آثار آنها.
- ۶- انجام معاملات صورتی و ثبت معاملات بدون مدارک مثبت.
- ۷- عدم ثبت معاملات یا مدارک آنها.
- ۸- بکارگیری عمدی و نادرست رویه‌های حسابداری.

ماده (۴) بانک موظف است اطلاعات مالی خود را با رعایت استانداردهای حسابداری سازمان حسابرسی کل کشور به گونه‌ای تهیه و ارائه یا افشاء نماید که محتوای آنها قابل رویت باشد. صورت‌ها و گزارش‌های مالی باید نسبت به موارد زیر شفاف و جوابگو باشند:

- ۱- معاملات انجام شده و به تفکیک معاملات کلان.
- ۲- عملیات حسابداری شامل سرفصل‌ها و طبقه‌بندی شفاف حساب‌ها.
- ۳- ارتباط شفاف و وجود رابطه منظم رویدادهای مالی و اسناد و مدارک مربوط به دفاتر ثبت اولیه با گزارش‌ها و صورت‌های مالی.
- ۴- مشخص بودن رویه‌های حسابداری.
- ۵- سازماندهی مدیران و کارکنان و پرداخت‌های به آنان.
- ۶- گزارش قیمت تمام شده.
- ۷- یکپارچگی اطلاعات.

ماده (۵) در تهیه صورت‌ها و گزارش‌های مالی لازم است به مواردی از قبیل: افشاء، نحوه ارائه، اصطلاحات مورد استفاده، مسوولیت تهیه‌کنندگان صورت‌های مالی، کاربرد صورت‌های مالی توجه لازم صورت گیرد بطوری که:

- ۱- ارائه و افشای همه اطلاعات مالی با اهمیت و معنی‌دار و مرتبط رعایت شده باشد.
- ۲- طبقه‌بندی و گروه‌بندی صحیح اقلام و دقت در ترتیب و جای‌گذاری آنها در صورت‌های مالی، نحوه ارائه، تفکیک دارائیه‌ها و بدهیه‌ها و حقوق صاحبان سهام به جاری و غیرجاری و تعهدات زیرخط و تفکیک درآمدها و هزینه‌ها به عملیاتی و غیرعملیاتی، ارائه دارائیه‌ها در ترازنامه به ترتیب درجه نقدشوندگی آنها، جریان وجوه به تفکیک جریان وجه نقد ناشی از فعالیت‌های عملیاتی، مالیات، فعالیت‌های سرمایه‌گذاری ثابت و خرید و فروش دارایی، بازده سرمایه‌گذارها، معاملات و فعالیت‌های تامین مالی و همچنین صورت‌های دارائی مقایسه‌ای به قیمت دفتری و روز و سایر موارد لازم.

۳- اصطلاحات مورد استفاده باید برای عموم استفاده‌کنندگان قابل فهم باشد.

۴- صورتها و گزارش‌های مالی که با اهداف خاص تهیه می‌شوند از قبیل گزارش فعالیت هیأت مدیره به مجمع، گزارش توجیهی افزایش سرمایه، اظهارنامه مالیاتی و امثال آن در صورتی که برای ارائه یا افشا تهیه و تدوین می‌شوند مشمول مفاد این فصل می‌باشد.

۵- گزارش‌ها و صورت‌های مالی باید جوابگوی نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان باشد که برای تصمیمات اقتصادی خود به آن اتکاء می‌کنند. عمده این استفاده‌کنندگان از قبیل سهامداران، سرمایه‌گذاران اعم از بالفعل و بالقوه، سپرده‌گذاران، دارندگان و خریداران سهام و اوراق بهادار و گواهی‌های راستین، اعطاکنندگان تسهیلات مالی، عرضه‌کنندگان و تقاضاکنندگان کالا و خدمت و منابع مالی، مشتریان، سپرده‌گذاران، تسهیلات‌گیرندگان، کارکنان بانک، دولت و سازمان‌های وابسته به دولت نظیر اداره مالیات و سازمان تأمین اجتماعی، کارگزاران و تحلیل‌گران مالی می‌باشند.

۶- اطلاعات تکمیلی در ارتباط با اقلام فوق برای افزایش فهم صورت‌های مالی باید به صورت یادداشت توضیحی به آنها پیوست شود.

ماده (۶) اطلاعات صورت‌ها و گزارش‌های مالی ضمن لزوم رعایت «مربوط بودن» و «قابل اتکا بودن» باید «قابل مقایسه» و «قابل فهم» باشد.

ماده (۷) برای رعایت مربوط بودن باید صرفاً اطلاعات، اسناد، مدارک و گزارش‌های متمم در رابطه با موضوع گزارش یا صورت مالی درج یا ضمیمه شود.

ماده (۸) برای اینکه اطلاعاتی قابل اتکاء باشد باید موارد زیر در تهیه آنها رعایت شود:

- ۱- بیان صادقانه: اطلاعات بطور صادقانه معرف آن چیزی باشد که مدعی بیان آن است.
- ۲- رجحان محتوا بر شکل: رویدادهای مالی براساس محتوا و واقعیت اقتصادی و نه صرفاً شکل قانونی آنها درج شوند.
- ۳- بی‌طرفی: اطلاعات گزارش‌ها و صورت‌های مالی باید کاملاً بی‌طرفانه ارائه شوند و به منظور ایجاد تأثیری خاص بر استفاده‌کننده طراحی، تهیه و تنظیم نشود.

۴- احتیاط: دقت در برآورد اقلام تخمینی، تقویمی، برآوردی و ذخیره‌گیری و ارقام مشکوک الوصول و امثال آن.

۵- کامل بودن: به مفهوم انعکاس اطلاعات با توجه به اهمیت آنها در حد کفایت و عدم حذف بخشی از اطلاعات که ممکن است سبب نارسا شدن یا گمراه کننده شدن صورت‌ها و گزارش‌های مالی شود.

ماده (۹) برای اینکه اطلاعاتی قابل مقایسه باشد باید موارد زیر در تهیه و تدوین آنها رعایت شود:

۱- ثبات رویه حسابداری و گزارشگری مالی در طول فعالیت بانک. در صورت تغییر رویه حسابداری گزارش‌های مکمل برای قابل مقایسه بودن صورت‌ها و گزارش‌های مالی ضمیمه شود.

۲- رعایت استانداردهای حسابداری سازمان حسابرسی کل کشور.

ماده (۱۰) برای قابل فهم بودن صورت‌ها و گزارش‌های مالی، نحوه ارائه و طبقه‌بندی اطلاعات و یادداشت توضیحی ضروری است.

حکمرانی بانک

ماده (۱۱) حکمرانی بانک مجموعه‌ای از قوانین، مقررات، ساختارها، فرآیندها، فرهنگ‌ها و سیستم‌هایی است که با

کنترل و اثرگذاری بر مدیریت بانک موجب قانونمندی و رعایت ضوابط و مقررات، پاسخگویی، شفافیت، عدالت، راستی و حفظ حقوق ذینفعان و اطراف قراردادهای منعقد شده با بانک می‌شود.

ماده (۱۲) ریاست هیأت مدیره و مدیریت عامل بانک نباید بر عهده یک شخص واحد (حتی نماینده اشخاص حقوقی عضو هیأت مدیره) باشد. وظایف، اختیارات و مسئولیت‌های رئیس هیأت مدیره و مدیرعامل باید صریح، روشن و مشخص بوده و تداخلی با یکدیگر نداشته باشند.

ماده (۱۳) اکثریت اعضای هیأت مدیره، باید از مدیران غیرموظف باشند. موظف شدن اعضای هیأت مدیره با تصویب هیأت مدیره می‌باشد و مدیر ذینفع در این مورد حق رأی ندارد. در ترکیب هیأت مدیره باید یک نفر عضو مالی غیرموظف که حداقل دارای مدرک کارشناسی در یکی از رشته‌های حسابداری، مالی یا مدیریت بوده عضویت داشته باشد. عضو مذکور مسئولیت کمیته حسابرسی را برعهده خواهد داشت.

ماده (۱۴) به منظور اعمال مدیریت صحیح و سالم و اتخاذ تصمیمات بهتر درباره امور بانک تعداد اعضای هیأت مدیره نباید از هفت نفر کمتر باشد.

ماده (۱۵) حداقل دو نفر از اعضای هیأت مدیره باید از مدیران مستقل باشند.

ماده (۱۶) اعضای هیأت مدیره موظف، نمی‌توانند در بانک دیگری مدیرعامل یا عضو هیأت مدیره موظف باشند.

ماده (۱۷) هیأت مدیره بانک باید دارای یک دبیرخانه به شرح بندهای ذیل باشد که مسئولیت اجرایی جمع‌آوری اطلاعات و بررسی کارشناسی درخواستی توسط اعضای هیأت مدیره و حصول اطمینان از انجام مصوبات هیأت مدیره را برعهده گیرد:

۱- ریاست دبیرخانه برعهده دبیر هیأت مدیره است که با پیشنهاد رئیس هیأت مدیره و تصویب هیأت مدیره منصوب و زیر نظر رئیس هیأت مدیره انجام وظیفه می‌کند.

۲- دبیر هیأت مدیره مسئول تدوین مذاکرات و پیگیری مصوبات هیأت مدیره است.

۳- مدیر عامل اطلاعات مورد نیاز دبیر را که راسا یا از طریق هیأت مدیره از وی مطالبه می‌شود، تهیه و در اختیار دبیر قرار دهد.

ماده (۱۸) اعضای هیأت مدیره نباید از اطلاعات نهانی به نفع خود یا دیگران (شامل اشخاص وابسته و ذینفعان واحد) بهره‌برداری کنند. همچنین هیأت مدیره باید تمهیدات لازم را به منظور حصول اطمینان از عدم خروج اطلاعات نهانی بانک توسط کارکنان اتخاذ کند به نحوی که دارندگان اطلاعات نهانی بانک نتوانند با استفاده از این اطلاعات به داد و ستد سهام یا اوراق بهادار بانک بپردازند. در این راستا هیأت مدیره باید از سازوکار موثر کنترل داخلی برای نظارت و جلوگیری از انجام چنین معاملاتی استفاده کند و در صورت کشف مواردی از داد و ستد متکی به اطلاعات نهانی، مراتب به اطلاع بانک مرکزی رسانده شود. در این خصوص بانک مرکزی راجع به افشاء یا عدم افشای اطلاعات اتخاذ تصمیم می‌کند.

ماده (۱۹) به منظور نظارت بر حسن انجام عملیات تجاری مابین بانک و سایر اشخاص حقیقی یا حقوقی، اعضای هیأت مدیره و مدیر عامل بانک مکلفند مشخصات کامل خود و اشخاص وابسته و بانکها و شرکت‌های مادر و تابعه، و تابعه تابعه، و ذینفعان واحد و اشخاص با نفوذ قابل ملاحظه آنها را به بانک مرکزی اعلام نمایند.

ماده (۲۰) اتخاذ تصمیم در موارد زیر باید به اطلاع بانک مرکزی رسانده شود:

- ۱- انتخاب مدیر عامل و مدیران بانک یا شرکت مادر و اعضای هیأت مدیره بانک‌ها و شرکت‌های تابعه، و تابعه تابعه.
 - ۲- تصویب سیاست‌ها، آیین نامه‌ها و مقررات داخلی بانک.
 - ۳- تصویب معاملات عمده بانک با اشخاص وابسته، ذینفعان واحد، بانک‌ها و شرکت‌های مادر، تابعه، و تابعه تابعه، و اشخاص با نفوذ قابل ملاحظه.
 - ۴- خرید و فروش و قیمت‌گذاری و شرایط خرید و فروش اموال و دارایی‌های بانک.
- ماده (۲۱)** اتخاذ تصمیم در موارد زیر باید با تایید بانک مرکزی باشد:
- ۱- خرید و فروش و قیمت‌گذاری و شرایط خرید و فروش اموال و دارایی‌های مرتبط با طرح.
 - ۲- تعیین یا تغییر حقوق و مزایا و پاداش و اختیارات اعضای هیأت مدیره و سایر مدیران بانک و هدایای غیرمتعارف.
 - ۳- استقراض از بانک‌ها یا سایر منابع غیربانکی.
 - ۴- اقداماتی که به نحوی منافع سپرده‌گذار را تحت تأثیر قرار می‌دهد.
- ماده (۲۲)** تبعیض در توزیع سود یا منافع بین سهامداران و سپرده‌گذار در مواردی که سپرده‌گذار همانند سهامدار در عملکرد مالی بانک شریک می‌شود، مجاز نیست.
- ماده (۲۳)** بانک باید جهت انجام معاملات از آیین نامه معاملات مصوب هیأت مدیره استفاده کند.
- ماده (۲۴)** هیأت مدیره باید سیستم کنترل داخلی مناسب برای محافظت از دارایی‌ها، گزارش‌گیری مناسب و رعایت قوانین و مقررات برقرار کند.
- ماده (۲۵)** هیأت مدیره و حسابرس مستقل باید جداگانه و حداقل بطور سالانه سیستم کنترل داخلی را بررسی و گزارش آن را به بانک مرکزی ارائه کنند.
- ماده (۲۶)** هیأت مدیره باید یک کمیته حسابرسی متشکل از اکثریت اعضای غیرموظف هیأت مدیره تشکیل دهد بطوریکه حداقل یک نفر از اعضای این کمیته دارای دانش و تجربه مالی باشد. واحد حسابرسی زیر نظر کمیته حسابرسی فعالیت می‌کند.
- ماده (۲۷)** هیأت مدیره باید وظیفه کمیته حسابرسی را بطور مکتوب مشخص کند به گونه‌ای که در برگیرنده موارد زیر باشد:
- ۱- نظارت بر درستی گزارش‌های سالانه، میان دوره‌ای و سایر اعلامیه‌های رسمی مربوط به عملکرد مالی بانک.
 - ۲- نظارت بر انتخاب و تغییر رویه‌های حسابداری و نرم‌افزارهای مالی توسط مدیریت در چارچوب استانداردهای ملی حسابداری سازمان حسابرسی.
 - ۳- بررسی معاملات بانک با اشخاص وابسته، ذینفعان واحد، بانک‌ها و شرکت‌های مادر، تابعه، و تابعه تابعه، و اشخاص با نفوذ قابل ملاحظه.
 - ۴- بررسی برآوردهای عمده انجام شده توسط مدیریت برای تهیه گزارش‌های سالانه و میان دوره‌ای، پیشنهاد به مجمع برای انتخاب، حفظ یا تغییر حسابرس مستقل و همچنین شرایط قرارداد حسابرسی مستقل.
 - ۵- نظارت بر استقلال حسابرس و اثربخشی فرآیندهای حسابرسی مستقل در چارچوب آیین رفتار حرفه‌ای حسابرسان مستقل و استانداردهای حسابرسی سازمان حسابرسی.
 - ۶- حصول اطمینان از برقراری سیستم کنترل داخلی مناسب.

- ۷- نظارت بر عملکرد و حصول اطمینان از اثربخشی حسابرسی داخلی.
- ۸- انتصاب و برکناری مدیر حسابرسی داخلی.
- ۹- حصول اطمینان از وجود آیین‌نامه مکتوب در مورد ارزش‌های اخلاقی (منشور اخلاقی بانک) و پایبندی به آن توسط مدیریت اجرایی.
- ۱۰- بررسی سیاست‌های مدیریت ریسک و چگونگی شناسایی و رویارویی با مخاطرات احتمالی.
- ۱۱- اطمینان از دسترسی کامل حساب‌برسان مستقل و داخلی به اطلاعات و اسناد و مدارک لازم.
- ۱۲- برقراری ارتباط هیأت مدیره با حساب‌برسان داخلی و مستقل.
- ماده (۲۸)** در انتخابات هیأت رئیسه مجامع محدودیت‌های زیر اعمال می‌شود:
- ۱- سهامدار عمده حداکثر یک نفر از اعضای هیأت رئیسه را انتخاب می‌کند.
 - ۲- یک نفر از اعضای هیأت رئیسه از میان سهامداران جزء و با اکثریت آراء آنها انتخاب می‌شود.
 - ۳- یک نفر با نظارت هیأت رئیسه از سهامداران جزء حاضر در مجمع و با رأی اکثریت آنها انتخاب می‌شود.
 - ۴- پاداش هر یک از اعضای هیأت مدیره مورد تصویب مجمع قرار می‌گیرد.
- ماده (۲۹)** هیأت رئیسه باید قبل از تشکیل مجمع، مالکیت و یا وکالت حاضرین در مجمع را بررسی و تایید کند.
- ماده (۳۰)** نمایندگی اشخاص حقوقی در مجمع، از طریق مکاتبه رسمی بانک معتبر خواهد بود.
- ماده (۳۱)** گزارش‌های هیأت مدیره به مجمع و گزارش بازرس قانونی و حساب‌برس مستقل، قبل از برگزاری مجمع از طریق وب‌سایت بانک به صورت دائم در اختیار عموم قرار می‌گیرد.
- ماده (۳۲)** صورت‌های مالی اساسی در وب‌سایت بانک حداکثر تا ده روز بعد از تشکیل مجمع آگهی شود.
- ماده (۳۳)** اکثریت اعضای هیأت مدیره باید در روز برگزاری مجمع در جلسه حاضر باشند و در غیر این صورت، دلایل عدم حضور خود را کتباً به مجمع اعلام و از طریق وب‌سایت بانک به اطلاع سهامداران و دارندگان اوراق بهادار بانک برسانند.
- ماده (۳۴)** سهامداران حضوری و یا غیابی (صرفاً از طریق وکالت رسمی و یا وکالت به امین سهام) رأی خود را اعمال می‌کنند.
- ماده (۳۵)** فرصت کافی و منطقی جهت پرسش سهامداران از هیأت مدیره باید قبل از آغاز فرآیند تصویب فراهم باشد.
- ماده (۳۶)** حق حضور اعضای غیرموظف هیأت مدیره در مجمع عمومی تعیین می‌شود.
- ماده (۳۷)** هیأت مدیره مکلف است تا نسبت به ارائه اطلاعات شفاف و معتبر و گزارش‌های دوره‌ای، سالانه و میان دوره‌ای بانک مطابق ضوابط تعیین شده در این آیین‌نامه از طریق وب‌سایت بانک اقدام کند.
- ماده (۳۸)** در اطلاع‌رسانی شفاف و کامل به بانک مرکزی، مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره بانک مسئولیت مشترک دارند.
- ماده (۳۹)** اطلاعات ارائه شده به بانک مرکزی یا برای انتشار در وب‌سایت بانک و مبنای تهیه آنها بایستی قبلاً به تصویب هیأت مدیره برسد.
- ماده (۴۰)** گزارش سالانه که وضعیت گذشته و کنونی و چشم‌انداز آتی بانک را بیان می‌کند باید در وب‌سایت‌های بانک افشاء شود. این گزارش بایستی حداقل در برگیرنده موارد زیر باشد:

- ۱- اطلاعات کلی مربوط به ساختار سازمانی، مالی، منابع انسانی، مسئولیت‌های اقتصادی و اجتماعی بانک.
- ۲- تجزیه و تحلیل بخشهای مختلف عملیات، شرایط رقابتی، ساختار مدیریت، مقایسه اهداف با نتایج عملیات، تحقیق و توسعه، خطرات تهدیدکننده، قراردادهای مهم و چشم‌انداز آتی.
- ۳- خلاصه اطلاعات مالی ۳ ساله بانک.
- ۴- گزارش‌های پیشرفت فیزیکی طرح.
- ۵- صورت‌های مالی تهیه شده بر اساس استانداردهای حسابداری همراه با گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی.
- ۶- اطلاعات مربوط به رعایت اصول حکمرانی از جمله عملکرد کمیته حسابرسی و افشای اطلاعات.
- ۷- مشخصات اعضای هیأت مدیره.

ماده (۴۱) نام و مشخصات کامل اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل اعم از موظف یا غیرموظف، مستقل یا غیرمستقل و میزان مالکیت سهام آنها در بانک و عضویت در هیأت مدیره سایر بانک‌ها و همچنین تمامی دریافتی‌های آنان شامل حقوق و مزایا، اضافه‌کاری، ماموریت (داخلی و خارجی)، وام و پاداش باید در یک بند جداگانه در گزارش سالانه افشا شود.

ماده (۴۲) اطلاعات معاملات عمده با اشخاص ثالث و همچنین خرید یا فروش انواع مواد، کالا، ارقام دارایی، خدمات، فناوری و دانش فنی و خدمات به میزان قابل توجه با اشخاص وابسته، ذینفعان واحد، بانک‌ها و شرکت‌های مادر، تابعه، و تابعه تابعه، و اشخاص با نفوذ قابل ملاحظه باید در گزارش سالانه افشا شود.

افشای اطلاعات بانک

ماده (۴۳) اطلاعات افشاشده از سوی بانک باید واقعی، صریح، قابل اتکا، به موقع و به دور از جانبداری باشد. اطلاعات دارای تأثیر منفی باید به همان سرعت و دقتی که اطلاعات دارای تأثیر مثبت منتشر می‌شود، افشا و منتشر شود.

ماده (۴۴) بانک مکلف است گزارش‌ها و صورت‌های مالی خود مطابق استانداردهای ملی و سایر اطلاعات موضوع این آیین‌نامه را ظرف مهلت‌های مقرر تهیه و افشا کند. افشاء اطلاعات بانک شامل موارد زیر می‌شود:

- ۱- اطلاعات تاریخی و آخرین وضعیت قیمت و حجم معاملات سهام یا اوراق بهادار بانک.
- ۲- اطلاعات کلی بانک.
- ۳- آخرین ترکیب سهامداران بانک.
- ۴- بایگانی آمار معاملات در وب‌سایت بانک.
- ۵- اطلاع‌رسانی در رابطه با پذیرش بانک در بورس و فرابورس.
- ۶- مجموعه مقررات، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های داخلی بانک.
- ۷- صورت‌های مالی سالانه حسابرسی شده بانک یا شرکت مادر و تلفیقی گروه، حداقل ۱۰ روز قبل از برگزاری مجمع عمومی عادی و حداکثر ۴ ماه پس از پایان سال مالی.
- ۸- گزارش هیأت مدیره به مجامع و اظهارنظر حسابرس در مورد آن، حداقل ۱۰ روز قبل از برگزاری مجمع عمومی.
- ۹- اطلاعات و صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای ۳، ۶ و ۹ ماهه حسابرسی نشده، حداکثر ۳۰ روز پس از پایان مقاطع سه ماهه.

- ۱۰- صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای ۶ ماهه حسابرسی شده حداکثر ۶۰ روز بعد از پایان دوره ۶ ماهه و در مورد بانک‌هایی که ملزم به تهیه صورت‌های مالی تلفیقی هستند، حداکثر ۷۵ روز پس از پایان دوره ۶ ماهه.
- ۱۱- صورت‌های مالی سالانه حسابرسی نشده حداکثر ۶۰ روز پس از پایان سال مالی و در مورد بانک‌هایی که ملزم به تهیه صورت‌های مالی تلفیقی هستند حداکثر ۹۰ روز پس از پایان سال مالی.
- ۱۲- برنامه‌های آتی مدیریت و پیش‌بینی عملکرد سالانه بانک یا شرکت مادر و تلفیقی گروه حداقل ۳۰ روز قبل از شروع سال مالی جدید و اظهارنظر حسابرس نسبت به آن حداکثر ۲۰ روز پس از ارائه.
- ۱۳- پیش‌بینی عملکرد سالانه بانک یا شرکت مادر و تلفیقی گروه، بر اساس عملکرد واقعی ۳، ۶ و ۹ ماهه حداکثر ۳۰ روز پس از پایان مقاطع سه ماهه و اظهارنظر حسابرس نسبت به پیش‌بینی براساس عملکرد واقعی ۶ ماهه حداکثر ۲۰ روز پس از ارائه.
- ۱۴- عملکرد حسابرسی شده در مواردی که منجر به تغییر با اهمیت در پیش‌بینی عملکرد می‌شود، حداکثر ۲۰ روز پس از ارائه اطلاعات حسابرسی نشده.
- ۱۵- اطلاعات پرتفوی سرمایه‌گذاری‌های بانک در پایان هر ماه حداکثر ۱۰ روز پس از پایان ماه.
- ۱۶- صورت‌های مالی سالانه حسابرسی شده بانک‌ها و شرکت‌های تابعه، حداقل ۱۰ روز قبل از برگزاری مجمع عمومی عادی سالانه بانک یا شرکت مادر.
- ۱۷- صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای ۶ ماهه حسابرسی شده بانک‌های تحت کنترل، حداکثر ۶۰ روز بعد از پایان دوره ۶ ماهه و در مورد بانک‌هایی که ملزم به تهیه صورت‌های مالی تلفیقی هستند، حداکثر ۷۵ روز پس از پایان دوره ۶ ماهه.
- ۱۸- اطلاعات پرتفوی سرمایه‌گذاری‌های بانک‌ها و شرکت‌های تحت کنترل که فعالیت اصلی آنها سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار است، در مقاطع ۳، ۶، ۹ و ۱۲ ماهه، حداکثر ۳۰ روز پس از پایان دوره سه ماهه.
- ماده (۴۵)** گزارش‌های ادواری باید شامل اطلاعات مالی لازم، نحوه حسابرسی آنها و نوع استانداردهای حسابداری بکار گرفته شده باشد.
- ماده (۴۶)** در صورتی که گزارش‌ها و صورت‌های مالی سالانه و میان‌دوره‌ای قبل از مهلت مقرر تهیه شده باشند، باید فوراً توسط بانک افشا شود.
- ماده (۴۷)** حسابرس معتمد موظفند پس از ارائه گزارش‌ها و صورت‌های مالی توسط بانک، حداکثر ظرف مهلت‌های مقرر در این آیین‌نامه نسبت به ارائه اظهارنظر و صدور گزارش حسابرسی اقدام کنند.
- ماده (۴۸)** افشای فوری اطلاعات مهم شامل موارد زیر است که باید رأساً توسط بانک افشاء شود:
- ۱- انعقاد قرارداد تجاری مهم.
 - ۲- ادغام یا خرید سهام یا سرمایه یا اوراق بهادار بانک دیگر یا شرکت‌ها.
 - ۳- معاملات عمده.
 - ۴- تغییر در بازار اوراق بهادار و رویدادها و تغییرات شرایط بازار که تاثیر قابل توجهی بر سهام یا اوراق بهادار بانک داشته باشد.
 - ۵- توضیح یا تایید شایعات یا گزارش‌ها.

۶- معاملات غیرمتعارف.

ماده ۴۹) بانک ملزم است در موارد ذیل از افشای اطلاعات به منظور تبلیغ و بیش از آنچه برای تصمیم‌گیری در مورد سرمایه‌گذاری لازم است، اجتناب کند:

۱- اخبار غیرواقعی.

۲- اطلاعیه‌های عمومی که تحولات واقعی در فعالیت بانک را توضیح نداده باشد.

۳- گزارش‌ها و پیش‌بینی‌های مبالغه‌آمیز.

ماده ۵۰) در صورت انتشار شایعه یا گزارشی که حاوی اطلاعات خلاف واقع، گمراه‌کننده یا مستندات جعلی باشد، بانک مکلف است، بلافاصله اطلاعات و توضیحات کافی در خصوص شایعه یا گزارش مزبور را برای اطلاع عموم افشا کند.

ماده ۵۱) زمانی که فعالیت نامتعارف بازار نشان دهد که معاملات سهام یا اوراق بهادار بدون دلیل موجه و تحت‌تاثیر شایعات قرار گرفته است، بانک مرکزی از بانک می‌خواهد تا اطلاعیه مناسبی در این زمینه منتشر کند.

ماده ۵۲) چنانچه بانک از شایعه یا گزارشی صرفنظر از درست یا نادرست بودن آن با خبر شود که بر قیمت و حجم داد و ستد سهام یا اوراق بهادار بانک در آینده موثر باشد، موظف است بی‌درنگ مراتب را بررسی و درباره آن شایعه یا گزارش تدابیر لازم (از قبیل انتشار اطلاعیه یا افشای اطلاعات لازم) اتخاذ کند.

ماده ۵۳) افشای فوری اطلاعات مربوط به رویدادهای ذیل ضروری است:

۱- تغییر عمده در ساختار و مالکیت بانک.

۲- استقراض یا اخذ تسهیلات بانکی قابل توجه.

۳- تغییر در اهداف بانک.

۴- دعاوی مهم مطروح در مراجع قانونی له یا علیه بانک.

ماده ۵۴) بانک موظف است زمان، تاریخ، محل تشکیل و دستور جلسه مجامع عمومی را در روزنامه‌های کثیرالانتشار و وب‌سایت بانک درج و مراتب را حداقل ۱۰ روز قبل از برگزاری مجمع اعلام کند. دستور جلسه مجامع عمومی باید صریح و واضح باشد. موضوعات مهم همچنین انتخاب اعضای هیأت مدیره، انتخاب حسابرس و بازرس قانونی، تقسیم سود و اندوخته‌ها و تغییر موضوع فعالیت، باید مشخصاً در دستور جلسه قید شود و قابل طرح در بخش «سایر موارد» نیست.

ماده ۵۵) بانک موظف است تصمیمات مجامع عمومی را حداکثر ظرف مدت یک هفته پس از برگزاری در وب‌سایت بانک افشا کند.

ماده ۵۶) بانک موظف است تاریخ برگزاری جلسه مجمع عمومی فوق‌العاده جهت افزایش سرمایه را حداقل ده روز قبل از تشکیل و همچنین متن صورتجلسه تنظیمی را حداکثر ظرف ۳ روز کاری پس از برگزاری مجمع، در وب‌سایت بانک افشا کند.

ماده ۵۷) بانک موظف است جدول زمان‌بندی پرداخت سود نقدی و پاداش هیأت مدیره و سایر کارکنان را به تفکیک نام افراد با درج مبلغ و میزان سود نقدی و پاداش قبل از برگزاری مجمع عمومی عادی در وب‌سایت بانک افشا کند. مصوبات مجمع با رعایت مفاد این آیین‌نامه باید حداکثر ظرف ۳۰ روز پس از تاریخ تشکیل مجمع در وب‌سایت

بانک افشا شود.

ماده (۵۸) بانک باید اطلاعات مهم در رابطه با فعالیت خود را به محض کسب یا در مواردی که اطلاعات مهم قبلاً کسب شده باشد، افشاء کند. در مواردی که انتشار اطلاعات مهم ممکن است به دلیل محرمانه بودن آن با تعویق انجام شود، دلایل تعویق باید قبلاً به اطلاع بانک مرکزی رسیده باشد.

ماده (۵۹) مصادیق اطلاعات مهم در ارتباط با رویدادهای مؤثر بر فعالیت، وضعیت مالی و نتایج عملکرد بانک عبارتند از:

- ۱- تعلیق یا توقف تمام یا بخشی از فعالیت بانک.
- ۲- تغییر در نوع فعالیت اصلی بانک.
- ۳- تحصیل سهام یا اوراق بهادار سایر بانک‌ها به صورت مستقیم یا غیرمستقیم، که تأثیر با اهمیتی بر وضعیت عملکرد جاری یا آتی بانک داشته باشد.
- ۴- برگزاری یا مشارکت در مناقصه‌ها و مزایده‌های با اهمیت و نتیجه آن.
- ۵- تغییر در روش یا رویه حسابداری به همراه دلایل و آثار مالی ناشی از آن.
- ۶- تغییر مدیرعامل بانک یا ترکیب اعضاء هیأت مدیره.
- ۷- انعقاد، انحلال یا هرگونه تغییرات اساسی قراردادهای مهم.
- ۸- دعاوی مهم مطروحه له یا علیه بانک، ورود در دعاوی مهم یا جلب دعاوی مهم یا ارجاع اختلافات مهم به داوری و نیز اعلام نتیجه آرای قطعی دادگاهها و مراجع قانونی دیگر و نیز اعمال و وقایع مهم حقوقی که بر قیمت سهام بانک یا اوراق بهادار آن اثرگذار باشد.
- ۹- مشخصات طرح‌های سرمایه‌گذاری بانک و هرگونه تغییر بااهمیت در آن.
- ۱۰- توقف فعالیت مشتریان عمده بانک.

۱۱- عدم توانایی در اجرای تعهدات و قراردادهای بانک، اعلام ورشکستگی بانک یا شرکت‌های مادر آنها.

۱۲- اعلام میزان هرگونه وجوه تودیعی در صندوق ثبت یا دادگستری تحت هر عنوان.

۱۳- تصمیمات مجامع عمومی بانک، شرکت‌های مادر و گروه شرکتی یا بانکی.

۱۴- تصمیمات و معاملات عمده بانک، شرکت‌های مادر و گروه شرکتی یا بانکی.

ماده (۶۰) مصادیق اطلاعات مهم در ارتباط با تصمیمات و شرایط مؤثر بر ساختار سرمایه و تأمین منابع مالی بانک عبارتند از:

- ۱- تغییر سرمایه بانک یا بانک‌ها و شرکت‌های تحت کنترل بانک.
- ۲- هرگونه تغییر در رویه تقسیم سود بانک.
- ۳- عوامل تأثیرگذار در سایر اجزاء ساختار سرمایه از قبیل تضمین یا ارائه ضمانت‌نامه‌های بانکی بااهمیت و تأمین مالی خارج از ترازنامه.
- ۴- استقراض یا بازپرداخت مبالغ قابل توجه در مقایسه با گردش عملیات مالی بانک.

ماده (۶۱) مصادیق اطلاعات مهم در ارتباط با تغییر در ساختار مالکیت بانک عبارتند از:

- ۱- تغییرات عمده ای که کنترل بانک را تغییر می‌دهد.

- ۲- تغییراتی که موجب ادغام، تحصیل سرمایه یا ترکیب سهامداران می شود.
- ماده (۶۲)** مصادیق سایر اطلاعات مهم مؤثر بر قیمت سهام یا اوراق بهادار بانک بشرح موارد ذیل است:
- ۱- انجام هرگونه معامله بااهمیت بر دارایی های بانک.
 - ۲- توثیق یا فک رهن اموال حائز اهمیت بانک.
 - ۳- ایجاد یا تسویه بدهی های بااهمیت.
 - ۴- تغییر بااهمیت در پیش بینی عملکرد یا برنامه های آتی مدیریت بانک با ذکر دلایل.
 - ۵- پیش بینی افزایش یا کاهش با اهمیت درآمدها و هزینه های بانک در آینده با ذکر دلایل.
 - ۶- ورود خسارت با اهمیت ناشی از رویدادهای طبیعی (آتش سوزی، سیل، زلزله و...) یا به واسطه فعالیت های عملیاتی و غیرعملیاتی بانک.
 - ۷- تعدیلات سنواتی با اهمیت.
 - ۸- درخواست ورود یا خروج از فهرست بانک های پذیرفته شده در بورس و فرابورس و دلایل آن.
 - ۹- هرگونه رویداد یا تغییر در بانک ها و شرکت های تحت کنترل که اثر با اهمیتی بر فعالیت، وضعیت مالی و نتایج عملکرد بانک یا شرکت مادر دارد.
- ماده (۶۳)** بانک موظف است پیش بینی عملکرد بانک یا برنامه های آتی مدیریت را بلافاصله افشا کند.
- ماده (۶۴)** بانک می تواند در صورت وجود محدودیت های زیر، اطلاعات مهم را با اخذ تاییدیه از بانک مرکزی پس از رفع محدودیت با تأخیر افشا کند:
- ۱- افشای فوری موجب زیان یا عدم النفع با اهمیت برای بانک شود.
 - ۲- بانک در حال انجام مذاکره بوده و هنوز توافق حاصل نشده باشد.
 - ۳- موضوع مورد افشا پیوسته در حال تغییر باشد.
- ماده (۶۵)** در صورتی که تأخیر در افشای اطلاعات منجر به بروز یا اشاعه شایعات یا داد و ستد متکی به اطلاعات نهانی یا فعالیت نامتعارف بازار در ارتباط با سهام یا اوراق بهادار بانک شود، بانک تدابیر لازم مانند افشای فوری اطلاعات را تحت نظر بانک مرکزی اتخاذ خواهد کرد.
- ماده (۶۶)** به منظور جلوگیری از انتشار اطلاعات افشاء نشده موضوع ماده (۶۴) و ماده (۶۵)، بانک ملزم است دسترسی به اطلاعات یاد شده را محدود به مدیران و کارکنان ذیصلاح بانک کرده و دسترسی به این اطلاعات صرفاً با توجه به وظایف و مسئولیت اشخاص ذیصلاح اعم از کارکنان، وکلا، حسابداران، حسابرسان، مشاوران مالی بانک یا سایر اشخاص واجد شرایط باشد و نهانی بودن این اطلاعات و ممنوعیت استفاده شخصی از آن در داد و ستد (متکی به اطلاعات نهانی) به آنها تأکید شود.
- ماده (۶۷)** بانک موظف است سایر اطلاعات درخواستی بانک مرکزی را حسب مورد افشا کند.
- ماده (۶۸)** اداره نظارت بر بانک ها، به منظور آشکار کردن فعالیت های نامتعارف، پیوسته بر جریان رویدادهای اثرگذار بر جریان مالی و بازار سهام یا اوراق بهادار بانک نظارت داشته و در صورت لزوم از بانک خواهد خواست تا نسبت به افشای اطلاعات لازم یا صدور اطلاعیه اقدام کند.
- ماده (۶۹)** بانک می تواند مکاتبات فیمابین خود و بانک مرکزی را حسب مورد جهت اطلاع عموم افشاء کند.

تخلفات

- ماده (۷۰)** در صورت عدول بانک از مقررات این آیین‌نامه و احراز آن توسط بانک مرکزی، حسب مورد اقدامات ذیل توسط بانک مرکزی صورت می‌گیرد:
- ۱- مراتب کتباً به بانک تذکر داده می‌شود.
 - ۲- درجه اعتباری بانک تقلیل می‌یابد.
 - ۳- در سایت اینترنتی بانک مرکزی معرفی می‌شود.
 - ۴- در استفاده از خدمات بانکداری محدود یا تماماً منع می‌شود.

منابع

- بیژن بیدآباد، محمود الهیاری فرد، آذرنگ امیراستوار، اسکندر پردل، سعید عبداللهی، مریم حیدری، علیرضا شفیعی، محمدعلی پوربهروز، پیشنویس آیین‌نامه اجرایی بانکداری مشارکت در سود و زیان راستین، بانک ملی ایران، ۱۳۹۰.
- قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذر ماه ۱۳۸۴.
- موسی بزرگ اصل، گزارش سومین گردهمایی جهانی مبارزه با فساد و پاسداری از درستکاری، ۲۹ تا ۳۱ می ۲۰۰۳، مجله حسابرس، پاییز ۱۳۸۲، شماره ۲۱، صفحات ۳۰-۲۸.
- نرگس شهبازی، مترجم، رهنمودهای افشای عمومی فعالیت‌های تجاری و مشتقه در بانک‌ها و شرکت‌های عرضه کننده اوراق بهادار، کمیته نظارت بر بانکداری بال و کمیته فنی سازمان بین‌المللی کمیسیون‌های اوراق بهادار (IOSCO). اداره کل سازمان و روش‌ها، بانک ملی ایران، ۱۳۹۰.
- سازمان بورس اوراق بهادار تهران، بهسازی مقررات ایمنی و شفافیت بازار سرمایه ایران: داد و ستد دارندگان اطلاعات نهائی، گزارش یک پژوهش، سازمان بورس اوراق بهادار تهران، مدیریت مطالعات و بررسی‌های اقتصادی، تیر ۱۳۸۱، کد گزارش: ۲۸۱۰۴۰۰۵.
- Adrian Cadbury, Corporate Governance and Chairmanship, Oxford University Press, 2002.
- Beal Diana, Michelle Goyen, Abul Shamsuddin, Introducing Corporate Finance, 2nd ed., Wiley & Sons, Australia, 2008.
- Robert M. Bushman, Joseph D. Piotroski, Abbie J. Smith, (2004), What determines corporate transparency? Journal of Accounting Research, Vol.42, No. 2 May 2004.
- Aswath Damodaran, (2007) "Information transparency and valuation: can you value what you cannot see?", Managerial Finance, Vol. 33 Iss: 11, pp.877-892.
- Robert G. Eccles and Samuel A. DiPiazza (2002), Building Public Trust, The future of Corporate Reporting. John Wiley & Sons Inc.
- Carse, David, The Importance of Corporate Governance in Banks, BIS Review, Basel, March 2000.
- BIS, Framework of Internal Control Systems in Banking Organizations, Basel, September, 1998.
- Basel Committee on Banking Supervision and Technical Committee of the International Organization of Securities Commissions (IOSCO). Recommendations for Public Disclosure of Trading and Derivatives Activities of Banks and Securities Firms, October 1999, Transparency Group of the Basel Committee on Banking Supervision, Washington, D.C.